

The Feasibility of One-Day Tours for Older Adults in Tehran Province

Hamedanchi A¹, Hamzezadeh H^{2,3}, Babania A⁴, Nikookar R⁵, Khalilifar A⁶, Nafei A^{7*}

1- MD, MPH, PhD, Shahid Beheshti University of Medical Sciences Branch, ACECR, Tehran, Iran.

2- PhD Candidate, Shahid Beheshti University of Medical Sciences Branch, ACECR, Tehran, Iran.

3- Department of Medical Education, School of Medical Education & Learning Technologies, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

4- MSc, Shahid Beheshti University of Medical Sciences Branch, ACECR, Tehran, Iran.

5- MD, MPH, Khayyam Technical and Vocational Training Academy, Tehran, Iran.

6- MD, MPH, Iraniansportmed, Tehran, Iran.

7- PhD, MBA, Shahid Beheshti University of Medical Sciences Branch, ACECR, Tehran, Iran.

Corresponding author: Ayoub Nafei, PhD in Health and Social Welfare, Shahid Beheshti University of Medical Sciences branch, ACECR, Tehran, Iran, Velenjak, Tehran, Iran.

Email: Nafei.un@gmail.com

Received: 10 Feb 2024

Accepted: 19 Feb 2024

Abstract

Introduction: Older people are exposed to the risk of decline in mobility and social relations. While evidence indicates that recreational travel can have biopsychosocial benefits for older adults and improve their quality of life. The aim of the current study is to investigate the feasibility of one day tours for Tehranian older adults.

Methods: This study has utilized the cost-benefit analysis method, developed and introduced by Dupuit. First, the demographic, geographic and economical capacities related to tourism in Tehran were searched, identified and reported, then the expenses and income of one unit of the tours were calculated. Finally, the profit of project's implementation was analyzed.

Results: With a population of over one million older adults and access to a significant number of cultural, historical, and recreational sites, Tehran is considered as a suitable place for senior tourism. The minimum profit margin for the implementation of one-day tours for older adults is estimated at 31%.

Conclusions: The implementation of one-day tours for Tehranian older adults can improve their quality of life and be profitable for investors. It is suggested that the state sector supports these activities by subsidiary payments.

Keywords: Feasibility, Tourism, Older Adults, Health Promotion, Tehran.

امکان‌سنجی برگزاری تورهای گردشگری یک روزه برای سالمندان در استان تهران

آریا همدانچی^۱، حمید حمزه‌زاده^{۲،۳}، اکبر بابانیا^۴، رضا نیکوکار^۵، امیرحسین خلیلی‌فر^۶، ایوب نافع^{۷*}

- ۱- دکتری حرفه‌ای، دکتری تخصصی، جهاد دانشگاهی واحد علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
- ۲- کاندیدای دکتری تخصصی، جهاد دانشگاهی واحد علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
- ۳- دانشکده آموزش پزشکی و فناوری‌های یادگیری، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، تهران، ایران.
- ۴- کارشناسی ارشد، جهاد دانشگاهی واحد علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
- ۵- دکتری حرفه‌ای، دوره عالی بهداشت عمومی، مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای خيام، تهران، ایران.
- ۶- دکتری حرفه‌ای، دوره عالی بهداشت عمومی، انجمن پزشکان ورزشی ایران، تهران، ایران.
- ۷- دکتری تخصصی، جهاد دانشگاهی واحد علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

نویسنده مسئول: ایوب نافع، دکتری تخصصی، جهاد دانشگاهی واحد علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
ایمیل: Nafei.un@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۲۱

چکیده

مقدمه: در دوران سالمندی افراد در معرض کم تحرکی و کاهش روابط اجتماعی قرار می‌گیرند و این درحالی است که شواهد نمایانگر آن است که مسافرت‌های تفریحی می‌تواند از نظر جسمی، روانی و اجتماعی برای سالمندان مفید باشد و کیفیت زندگی آنها را تقویت نماید. هدف از انجام مطالعه حاضر بررسی امکان‌پذیری اجرای تورهای گردشگری یک روزه برای سالمندان تهرانی با رویکرد تحلیل هزینه-فایده می‌باشد.

روش کار: این مطالعه به روش تحلیل هزینه-فایده که توسط دوپویت (Dupuit)، پایه‌ریزی و معرفی شده انجام شده است. ابتدا ظرفیت‌های جمعیتی، جغرافیایی و اقتصادی مرتبط با گردشگری در استان تهران جستجو، استخراج و گزارش گردید و سپس میزان هزینه‌ها و درآمد حاصل از برگزاری یک واحد از این تورهای گردشگری محاسبه و نهایتاً سودآوری برگزاری آن تحلیل شد.

یافته‌ها: شهر تهران با داشتن بیش از یک میلیون سالمند و هم‌جوار بودن با تعداد قابل توجهی از مناطق فرهنگی، تاریخی و گردشگری در استان، محل مناسبی برای انجام سفرهای تفریحی ویژه سالمندان به شمار رفته و در عین حال برگزاری این برنامه‌ها، دارای حداقل حاشیه سود ۳۱ درصد می‌باشد.

نتیجه‌گیری: برگزاری تورهای یک روزه ضمن ارتقا کیفیت زندگی سالمندان، می‌تواند از نظر سرمایه‌گذاری نیز سود آور باشد. با توجه به افزایش نسبت و تعداد سالمندان در کشور، پیشنهاد می‌شود برای تسهیل برگزاری این فعالیت‌ها، حمایت کافی از طرف بخش‌های دولتی مانند پرداخت یارانه مسافرتی به سالمندان صورت پذیرد.

کلیدواژه‌ها: امکان‌سنجی، گردشگری، سالمندان، ارتقای سلامت، تهران.

جوامع مختلف می‌تواند احساس تعلق و ارتباط با جامعه را تقویت کند (۱۰).

تورهای تفریحی به صورت جمعی، از نظر روانی نیز می‌تواند برای افراد تأثیرات مثبتی به دنبال داشته باشد. نتایج مطالعه کیم و ژانگ، نشان می‌دهد که مسافرت و گشت و گذار می‌تواند اثرات درمانی مفیدی از طریق التیام احساس تنهایی داشته باشد (۱۱)، خصوصاً افرادی که در برنامه‌های طبیعت‌گردی شرکت می‌کنند، احساس آرامش بیشتر و استرس و احساسات منفی کمتری گزارش کرده (۱۲) و عملکرد نورولوژیک بهتری را نشان می‌دهند (۱۳).

تورهای تفریحی خصوصاً اگر در مناطق طبیعی انجام شود، معمولاً با پیاده‌روی و فعالیت‌های فیزیکی همراه است که می‌تواند فواید قابل ملاحظه برای افراد، خصوصاً سالمندانی که به دلیل انزوای اجتماعی، کمتر از منزل خارج می‌شوند، به همراه داشته باشد (۱۴). سفر کردن معمولاً شامل کاوشگری در مکان‌های جدید و شرکت در فعالیت‌هایی مانند پیاده‌روی در طبیعت و شنا است. این فعالیت‌های بدنی می‌تواند به بهبود سلامت قلبی عروقی، قدرت عضلانی و انعطاف‌پذیری بدن کمک کند (۱۵).

همراه با افزایش تعداد سالمندان، بازار و صنایع مرتبط به نیازهای آنان نیز رشد قابل ملاحظه‌ای داشته، از این رو، در بسیاری از کشورها توجه به صنعت گردشگری و اوقات فراغت به این گروه از افراد جامعه جلب شده است. این رویکرد منجر شده که خصوصاً رسانه‌های جمعی و صنعت تبلیغات نیز به موضوع مسافرت‌های تفریحی سالمندان گرایش پیدا کنند. از این رو، می‌توان گفت که بروشورها، مجلات و رادیو و تلویزیون می‌توانند نقش عمده‌ای در تدارک اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری سالمندان در این مورد داشته باشند (۱۶). در واقع این موج که از آن به عنوان رشد گردشگری سالمندی نام برده می‌شود، یک فرصت مهم برای گسترش این صنعت است. به عبارت دیگر می‌توان گفت، با توجه به رشد فزاینده جمعیت سالمندان و ضرورت توجه به اوقات طولانی‌تر آنان، سرمایه‌گذاری در این صنعت ارزشمند است (۱۷). نتایج مطالعات متعدد نمایانگر آن است که با توجه به روند تغییرات جمعیت، گردشگری سالمندان می‌تواند به عنوان محوری مناسب برای سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شود. در

مقدمه

همانند سایر مراحل زندگی، دوره سالمندی نیز دارای ویژگی‌های خاص خود است. تغییرات جسمی، روانی و اجتماعی که در این مرحله سنی رخ می‌دهد، موجب بروز محدودیت‌هایی در سالمندان می‌شود که می‌تواند فرد را مستعد بیماری، آسیب و یا انزوای اجتماعی کند (۱). داشتن سبک زندگی سالم، می‌تواند تا حدود زیادی این محدودیت‌ها را کاهش داده و یا بروز آنها به تاخیر بیندازد و موجب شود تا فرد، از سالمندی سالم و فعال‌تری بهره‌مند گردد (۲،۳). یکی از نیازهای که در طی دوران سالمندی نیز ادامه می‌یابد، فعالیت‌های مرتبط با اوقات فراغت است (۴) و در این میان، مسافرت‌های تفریحی کوتاه مدت می‌تواند به عنوان برنامه‌های مفید و مؤثر سالمندی مورد توجه قرار گیرد (۵).

این برنامه‌های تفریحی می‌توانند تأثیرات مثبت جسمی، روانی و اجتماعی برای سالمندان به همراه داشته باشند. روابط اجتماعی سالمندان، خصوصاً بعد از بازنشستگی کاهش چشمگیری می‌یابد و از این رو آنها در معرض انزوای اجتماعی قرار می‌گیرند (۶). انزوای اجتماعی صرفاً یک محدودیت در روابط نبوده و اثرات مخربی بر سلامت روانی و جسمی افراد دارد. شواهد نشان می‌دهد محدودیت‌های اجتماعی در دوران کرونا، منجر به افزایش بروز افسردگی و اضطراب در سالمندان گردیده و در عین حال، آسیب‌پذیری جسمی آنها را تسریع نموده است، در مقابل تمرینات و برنامه‌های ورزشی منظم، توانسته به میزان قابل توجهی از بروز این آسیب‌ها به پیشگیری نماید (۷). سفرهای تفریحی در قالب تورهای جمعی، می‌تواند منجر به افزایش روابط اجتماعی شده و حتی شکل‌گیری و توسعه شبکه‌های اجتماعی را تقویت نماید (۸). گسترش این شبکه‌های اجتماعی خصوصاً برای سالمندانی که تنها زندگی می‌کنند، می‌تواند به کاهش احساس تنهایی کمک نموده و برای پیشگیری از انزوای اجتماعی، مؤثر باشد (۹). سفر کردن فرصت‌هایی برای ملاقات با افراد، دوستی‌های جدید و شرکت در فعالیت‌های اجتماعی فراهم می‌کند. سفر با خانواده یا دوستان، می‌تواند باعث تقویت روابط و ایجاد تجربه‌های مشترک شود که به توسعه و بهبود روابط کمک می‌کند. شرکت در سفرهای گروهی و مرادودت با

عین حال فن آوری های پیش رفته تر می تواند به توسعه این فعالیت های کمک نماید (۱۸-۲۱). بر همین اساس لازم است صنعت گردشگری، بینش، مفاهیم، زیر ساخت ها و خدمات خود را مطابق با این شرایط، تغییر دهد (۲۲). شواهد نمایانگر آن است که تدارک بهتر تسهیلات و تامین نیازهای سالمندان می تواند موجب اعتماد بیشتر سالمندان به این نوع گردشگری شود (۱۸).

بر اساس گزارش سازمان جهانی بهداشت، جمعیت سالمندان به صورت قابل توجه در سطح جهان رو به گسترش است. در سال ۲۰۲۰ جمعیت افراد ۶۰ ساله و بیشتر، از تعداد کودکان زیر ۵ سال فزونی گرفت (۲۳). در سال ۲۰۳۰ یک نفر از هر ۶ نفر جمعیت جهان ۶۰ سال و یا بالاتر خواهد بود. در این زمان جمعیت ۶۰ سال و بالاتر از ۱ میلیارد در سال ۲۰۲۰ به ۱/۴ میلیارد خواهد رسید و همچنین پیش بینی می شود در سال ۲۰۵۰ این جمعیت حدوداً دو برابر شده و به ۲/۱ میلیارد نفر برسد (۲۴). این پدیده، جهانی است ولی بروز آن در برخی از مناطق، چشمگیرتر خواهد بود. در حالی که این روند در کشورهای توسعه یافته بیش از یک قرن پیش شروع شده، در کشورهایی که بعداً شروع به توسعه کرده اند همراه با کاهش مولید و با تاخیر اتفاق افتاده است (۲۵). کشورما نیز با توجه به افزایش امید به زندگی، از این رشد دور نمانده و شاهد افزایش جمعیت سالمندان در طی سالهای اخیر بوده است. نسبت سالمندان از ۷/۲٪ در سال ۱۳۸۵ به ۸/۲٪ در سال ۱۳۹۰ رسیده است و پیش بینی می شود به ۱۰/۵٪ در سال ۲۰۲۵ و حداقل ۲۱/۷٪ در سال ۲۰۵۰ برسد. بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ از جمعیت ۷۹ میلیونی کشور، ۷ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر یعنی ۹/۳٪ درصد سالمند هستند (۲۶، ۲۷). در مورد استفاده سالمندان ایرانی از امکانات و تسهیلات تفریحی، ورزشی و اوقات فراغت، آمار دقیقی در دسترس نمی باشد ولی برخی شواهد، نمایانگر آن است که مشارکت آنان در این زمینه با چالش هایی

همراه است (۲۸). مطالعه ای که در سال ۱۳۹۵ توسط اسعدی و همکاران در استان یزد انجام شده، نمایانگر آن است که در نظر گرفتن عواملی مثل امنیت، آرامش و راحتی اقامتگاه برای بازیابی و آرامش روانی سالمندان، در توسعه گردشگری آنان مؤثر است (۲۹). با وجود اهمیت مطالعه، برنامه ریزی و اجرای برنامه های تفریحی برای سالمندان و نیز روند رو به افزایش جمعیت آنان در ایران، هنوز مطالعات کافی در مورد امکان پذیری برگزاری برنامه های گردشگری یک روزه برای این گروه سنی در دسترس نمی باشد. هدف مطالعه حاضر بررسی امکان سنجی اجرای تورهای تفریحی یک روزه داخل استانی برای سالمندان ساکن شهر تهران می باشد.

روش کار

این مطالعه به روش تحلیل هزینه-فایده (CBA) که توسط دوپویت، پایه ریزی و معرفی گردیده، انجام شده است. می توان گفت این روش از جمله پرکاربردترین روش های ارزیابی های اقتصادی است که در حیطه سلامت نیز کاربردهای بسیاری دارد (۳۰).

در این مطالعه، ابتدا شرایط جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی تهران از طریق مرور منابع در دسترس از جمله گزارشات سازمانهای مرتبط، مورد بررسی قرار گرفته و گزارش شده است. سپس با مراجعه به داده های در دسترس در سایت سازمان اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و نیز سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان تهران، ظرفیت های گردشگری برای سفرهای تفریحی یک روزه سالمندان مورد بررسی قرار گرفت. در مرحله بعد هزینه-درآمد مطابق جدول ۱ برای انجام این برنامه های تفریحی در ۵ فاز محاسبه گردید. با توجه به اینکه این مطالعه برای موسسات و آژانس های گردشگری و مسافرتی فعال و ثبت شده، تهیه شده است، فاقد سرمایه گذاری ثابت بوده و مدت اجرای هر فاز یکسال، پیش بینی شده است.

آریا همدانچی و همکاران

جدول ۱: شرح هزینه‌ها و درآمدهای در سفرهای گردشگری یک روزه سالمندان

هزینه	فاز ۱ هفتگی سال اول	فاز ۲ هفتگی سال اول	فاز ۳ هفتگی سال اول	فاز ۴ هفتگی سال اول	فاز ۵ هفتگی سال اول
حمل و نقل	میدل باس	۱ سرویس ۱ نفر	۲ سرویس ۲ نفر	۳ سرویس ۳ نفر	۴ سرویس ۴ نفر
پرسنل	راهنمای تور	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	۴ نفر
	پزشک	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	۴ نفر
	پرستار	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	۴ نفر
تغذیه*	خدمات	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	۴ نفر
	میان وعده صبح	۲۰ وعده	۴۰ وعده	۶۰ وعده	۸۰ وعده
	میان وعده عصر	۲۰ وعده	۴۰ وعده	۶۰ وعده	۸۰ وعده
مصرفی و اجاره لوازم معاینه پزشکی	تجهيزات معاینه	۱ سری	۲ سری	۳ سری	۴ سری
	مصرفی (مثل نوار گلوکومتر و کمک‌های اولیه)	۱ سری	۲ سری	۳ سری	۴ سری
بیمه یک روزه مسافرتی	۱۴ سالمند	۲۸ سالمند	۴۲ سالمند	۵۶ سالمند	۷۰ سالمند
اضافه هزینه تبلیغات	ثابت	ثابت	ثابت	ثابت	ثابت
در آمد مستقیم					
تعرفه دریافتی**	به ازای ۱۴ سالمند	به ازای ۲۸ سالمند	به ازای ۴۲ سالمند	به ازای ۵۶ سالمند	به ازای ۷۰ نفر سالمند

*انتخاب نوع غذای ناهار و پرداخت هزینه بر عهده سالمند می‌باشد.
** در صورت حضور همراه یا مراقب، هزینه‌های مشابه موارد فوق دریافت خواهد شد.

۴۰ درصد تعاونی‌های سراسر کشور، ۴۴ درصد از تولید گل و گیاه و ۳۱ درصد تولید گوشت قرمز، در مجموع با قدرت اقتصادی کل کشور قابلیت‌های ویژه‌ای در بخش اقتصادی و صنایع به خود اختصاص داده است (۳۳). در سرشماری ۱۳۹۵ جمعیت سالمندان ۶۰ سال و بالاتر در تهران، یک میلیون و صد هزار نفر برآورد شده است (۳۴).

از سوی دیگر، بر اساس گزارش اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی فقط در تهران، ری و ورامین ۳۱۸ موزه و اثر ثبت شده وجود دارد (۲۳) و در عین حال تعداد ۱۲۳ اقامت‌گاه، ۱۴۵ رستوران بین‌راهی، ۳۲ زائرسرا، ۵۰ مجتمع میان‌راهی ثبت شده در تهران و حومه وجود دارد و تعداد هتل‌ها در این مناطق به ۱۱۴ دستگاه می‌رسد که مجموعاً دارای ۸۸۲۸ اتاق، ۱۵۴۰۶ تخت بوده و ۵۴۵۹ نفر پرسنل دارند (۲۴). دورترین فاصله نسبت به تهران در این استان مربوط به شهرستان فیروزکوه می‌باشد (۱۴۲ کیلومتر) که مسافت یک روزه به آن نیز امکان‌پذیر است.

بر اساس گزارش سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان تهران در سال ۱۴۰۲ با همکاری اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان، ۱۲۸۵ نقطه «جاذبه

موارد فوق در نرم افزار مدیریت پروژه (۳۱) وارد شده و نهایتاً میزان سود در هر فاز محاسبه و گزارش گردیده است. با توجه به اینکه هزینه‌ها در سالهای آتی به صورت دقیق قابل پیش‌بینی نیست، بر اساس هزینه‌های سال جاری، محاسبه و در صورتی که تعرفه‌های دریافتی به همان میزان افزایش یابد، میزان نسبت هزینه به سود ثابت خواهد بود. در عین حال برگزاری این تورها به صورت غیر مستقیم منجر به تبلیغات و افزایش درآمد موسسات و آژانس‌های مسافرتی خواهد شد که میزان آن با توجه به شرایط هر آژانس متفاوت بوده و نیاز به مطالعه اختصاصی تری دارد.

یافته‌ها

استان تهران با جمعیتی بالغ بر ۱۴,۲۸۷,۰۰۰ نفر (۳۲)، بزرگ‌ترین استان ایران از نظر بازار مصرفی بوده و نیز با وجود تمامی امکانات بازاری و بازاریابی مرکز مهم تجاری ایران به شمار می‌آید. این استان با داشتن ۱۶ شهرستان، ۲۰ درصد جمعیت کشور را در خود جای داده است. استان تهران با ۳۰ درصد صنایع، ۳۶ درصد از کارخانجات بزرگ، ۴۰ درصد بازار مصرف کل کشور، ۴۰ درصد صنایع غذایی،

بر اساس آنالیز انجام شده، هزینه‌های سال اول بالغ بر ۶,۰۵۸,۰۰۰,۰۰۰ است که با احتساب ده درصد به عنوان «سایر موارد و پیش‌بینی نشده» مبلغ ۶,۶۶۳,۸۰۰,۰۰۰ ریال خواهد بود. در عین حال میزان درآمد سال اول، ۸,۷۳۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال محاسبه شده و سود ناخالص سال اول، حدود ۲,۰۷۲,۲۰۰,۰۰۰ ریال برآورد می‌شود، لذا دارای حداقل حاشیه سود ۳۱ درصدی است.

گردشگری» و «آثار تاریخی» بر روی نقشه آنلاین این سازمان ثبت شده است (۳۵). آمار دقیقی از آژانس‌ها و دفاتر خدمات مسافرتی تهران که تورهای تفریحی زمینی برگزار می‌کنند در دسترس نیست ولی تعداد ۱۴۳ عدد از آنها عضو جامعه تورگردانان ایران هستند (۳۶). جدول ۲ میزان هزینه و درآمد برآورد شده از اجرای برنامه‌های گردشگری سالمندان در تهران را نشان می‌دهد.

جدول ۲: برآورد هزینه‌ها و درآمدهای تور گردشگری یک روزه برای سالمندان (میلیون ریال)

عنوان	ریز عنوان	ریز توضیحات	سال اول	سال دوم	سال سوم	سال چهارم	سال پنجم
هزینه	حمل و نقل	کرایه میدل باس	۱۷۱۶	۳۴۳۲	۵۱۴۸	۶۸۶۴	۸۵۸۰
	پرسنلی	راهنمای تور	۷۸۰	۱۵۶۰	۲۳۴۰	۳۱۲۰	۳۹۰۰
		پزشک	۱۰۴۰	۲۰۸۰	۳۱۲۰	۴۱۶۰	۵۲۰۰
		پرستار	۷۸۰	۱۵۶۰	۲۳۴۰	۳۱۲۰	۳۹۰۰
		خدمات	۲۶۰	۵۲۰	۷۸۰	۱۰۴۰	۱۳۰۰
	تغذیه	میان وعده صبح	۲۶۰	۵۲۰	۷۸۰	۱۰۴۰	۱۳۰۰
		میان وعده عصر	۲۶۰	۵۲۰	۷۸۰	۱۰۴۰	۱۳۰۰
	مصرفی و اجاره وسایل پزشکی	اجاره	۱۵۶	۳۱۲	۴۶۸	۶۲۴	۷۸۰
		مصرفی	۲۶	۵۲	۷۸	۱۰۴	۱۳۰
	بیمه	یک روزه	۷۲۸	۱۴۵۶	۲۱۸۴	۲۹۱۲	۳۶۴۰
	تبلیغات*	اطلاع رسانی و تبلیغ مجازی	۵۲	۵۲	۵۲	۵۲	۵۲
	جمع		۶۰۵۸	۱۲۰۶۴	۱۸۰۷۰	۲۴۰۷۶	۳۰۰۸۲
	پیش بینی نشده	۱۰ درصد	۶۰۵,۸	۱۲۰۶,۴	۱۸۰۷	۲۴۰۷,۶	۳۰۰۸,۲
	جمع کل		۶۶۶۳,۸	۱۳۳۷۰,۴	۱۹۸۷۷	۲۶۴۸۳,۶	۳۳۰۹۰,۲
درآمد	دریافتی	هر سرویس ۱۴ سالمند	۸۷۳۶	۱۷۴۷۲	۲۶۲۰۸	۳۴۹۴۴	۴۳۶۸۰
سود	سود		۲۰۷,۲,۲	۴۲۰,۱,۶	۶۳۳۱	۸۴۶۰,۴	۱۰۵۸۹,۸

* هزینه باتوجه به محدودیت ظرفیت پذیرش و نیز امکان مشارکت و همکاری سازمان‌های مردم نهاد در معرفی شرکت‌کنندگان در نظر گرفته شده است.

بحث

توجه به رشد تعداد سالمندان ایرانی و پیش‌بینی افزایش و لزوم توسعه خدمات مورد نیازهای آنان، می‌توان گفت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری سالمندان، می‌تواند هم برای سرمایه‌گذاران و هم برای سالمندان منافع قابل ملاحظه به همراه داشته باشد. بهره‌گیری از سازمان‌های مردم نهاد در ترویج و اطلاع‌رسانی این نوع فعالیت‌ها، می‌تواند به گسترش گردشگری سالمندان و نیز افزایش مشارکت آنان کمک نماید (۳۷). این نوع مشارکت می‌تواند هزینه‌های تبلیغات و بازاریابی را به نحو قابل ملاحظه‌ای کاهش دهد. در عین حال ویژگی‌های جغرافیایی استان تهران به صورتی است که اکثر مناطق گردشگری آن با تورهای یک روزه قابل دسترسی بوده که

در این مطالعه با توجه به ظرفیت‌های استان تهران به بررسی امکان‌پذیری برگزاری تورهای یک روزه برای سالمندان تهرانی پرداخته شده است. با توجه به منابع در دسترس، این اولین مطالعه اختصاصی برای امکان‌سنجی برگزاری نوع فعالیت جهت سالمندان تهران است. بر اساس یافته‌های این مطالعه با توجه به جمعیت بالای سالمندان در شهر تهران، وجود تعداد بسیار زیاد مراکز گردشگری و تاریخی و امکان دسترسی یک روزه به دورترین مناطق این استان از طریق مسافرت زمینی و نیز با توجه به آنالیز انجام شده، برگزاری این تورهای تفریحی قابل انجام و مقرون به صرفه می‌باشد. با

آریا همدانچی و همکاران

سالمندان در مسافرت و گردش به ویژه به صورت گروهی که بر سلامت جسمانی سالمندان تأثیر دارد، اشاره دارند (۴۸). پژوهشگران دیگری مانند پن، کیم و پاترسون نیز بر نتایج مثبت مسافرت بر روابط اجتماعی و کیفیت زندگی سالمندان تأکید کرده‌اند (۴۸-۵۱).

در اجرای تورهای یک روزه برای سالمندان، روابط اجتماعی و کیفی بایستی به محدودیت‌ها و ملاحظات خاص در سالمندان نیز توجه داشت. ممکن است برخی از سالمندان قبل از شرکت در این تورها، نیاز به مشاوره پزشکی داشته باشند. بعلاوه قبل و حین سفر نیز بایستی توجه کافی به همراه داشتن و مراقبت از مواردی چون مدارک، داروها، موبایل، کارت‌های اعتباری بعمل آید (۵۲، ۵۳). در عین حال، بنا به وضعیت فرهنگی-اقتصادی-اجتماعی، سلامت و بر اساس غربالگری و ترجیحات سالمندان می‌بایست الگوی سفر شامل محل اقامت، همراهان، زمان سفر، مدت زمان سفر و نوع وسایل حمل و نقل مشخص شود (۵۴). تدارک بیمه‌های درمانی و مسافرتی، توجه به دسترسی کافی به فضاها، آسانسورها، تجهیزات ضروری برای افراد دارای معلولیت در مقصد و در نظر گرفتن غذاهای متنوع و رژیمی، میوه‌ها و فیبرها در غذای سالمندان می‌تواند در ارتقاء کیفیت این تورهای تفریحی سالمندان کمک کننده باشد (۵۵).

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج این مطالعه، بطور خلاصه می‌توان گفت که انجام تورهای تفریحی یک روزه از نظر سرمایه‌گذاری قابل قبول خواهد بود و در عین حال می‌تواند به ارتقاء کیفیت زندگی سالمندان کمک نماید. با این وجود بایستی به محدودیت‌های احتمالی و شرایط ویژه برخی از سالمندان برای شرکت در این تورها توجه کافی به عمل آید.

سپاسگزاری

ضروری است که از مسئولین و کارکنان جهاد دانشگاهی علوم پزشکی شهید بهشتی به جهت حمایت و همکاری شایسته و به ویژه جناب آقای محسن اکبری و نیز بنیاد فرهنگ سالمندی و جناب آقای دکتر مسعود صبغی، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

این مزیت می‌تواند از افزایش هزینه‌های ناشی از اقامت شبانه جلوگیری نماید. همچنین نتایج تحلیل هزینه-سود در مطالعه حاضر نمایانگر آن است که با وجود هزینه‌های مربوط به تدارک پرسنل و خدمات سلامت مورد نیاز، برگزاری این برنامه‌ها می‌توانند از حاشیه سود قابل قبولی برخوردار باشند. این پرسنل تخصصی علاوه بر تأمین خدمات بهداشتی می‌توانند در حین اجرای برنامه‌ها مشاوره و آموزش سلامت نیز ارائه نمایند.

صنعت گردشگری به عنوان سومین رتبه اقتصادی جذب منابع مالی خارجی در سطح جهان، بعد از تجارت نفت و پتروشیمی باشد و حتی از تولیدات مواد غذایی و اتومبیل نیز پیشی گرفته است (۳۸). براساس گزارش موسسه تحقیقات تجاری جهانی در سال ۲۰۲۳ صنعت گردشگری از نظر میزان اشتغال، چهارمین و از نظر درآمد سالانه، دهمین صنعت بزرگ جهان محسوب می‌شود (۳۹، ۴۰). در صورتی که میزان اشتغال و درآمد هتل‌داری و سایر حرفه وابسته به گردشگری نیز به آن اضافه شود، می‌توان گفت گردشگری یک انتخاب مناسب برای سرمایه‌گذاری و اشتغال‌زایی می‌باشد. بانک جهانی تعداد ۲/۴ میلیارد مسافرت ثبت شده در سال ۲۰۱۹ را ارائه کرده است (۴۱). در همین سال این صنعت ۹ تریلیون دلار درآمد داشته و در حدود ۱۰/۴ درصد از درآمد ناخالص را در سطح جهانی به خود اختصاص داده است (۴۲) اگر چه این آمار به دلیل اپیدمی کرونا با افت قابل ملاحظه‌ای مواجه بوده است ولی در حال افزایش بوده و این بازگشت در خاورمیانه از سایر نقاط دنیا محسوس‌تر می‌باشد (۴۳).

از سوی دیگر، یک چهارم اقامت‌های توریستی در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۹ مربوط به سالمندان ۶۵ ساله و بالاتر بوده و افراد بالای ۵۵ سال، ۴۱ درصد از این اقامت‌ها را به خود اختصاص داده‌اند (۴۴). در همین راستا سازمان بین‌المللی مسافرت پیش‌بینی می‌کند تعداد مسافرت بین‌المللی ۶۰ سال و بالاتر، از ۵۹۳ میلیون نفر به بیش از دو میلیارد در سال ۲۰۵۰ برسد (۴۵). شواهد نمایانگر آن است که این مسافرت‌های تفریحی می‌تواند به رضایتمندی از زندگی در سالمندان کمک نماید (۴۶، ۴۷). هال و همکاران در مطالعه خود بر افزایش فعالیت بدنی و تحرک بدنی

References

- Nicholson NR. A review of social isolation: an important but underassessed condition in older adults. *The journal of primary prevention*. 2012;33:137-52. <https://doi.org/10.1007/s10935-012-0271-2>
- Martin-María N, Caballero FF, Moreno-Agostino D, Olaya B, Haro JM, Ayuso-Mateos JL, et al. Relationship between subjective well-being and healthy lifestyle behaviours in older adults: a longitudinal study. *Aging & mental health*. 2020;24(4):611-9. <https://doi.org/10.1080/13607863.2018.1548567>
- Qiao G, Ding L, Xiang K, Prideaux B, Xu J. Understanding the Value of Tourism to Seniors' Health and Positive Aging. *International journal of environmental research and public health*. 2022;19(3). <https://doi.org/10.3390/ijerph19031476>
- Purdie N, Boulton-Lewis G. The learning needs of older adults. *Educational gerontology*. 2003; 29 (2):129-49. <https://doi.org/10.1080/713844281>
- Sie L, Patterson I, Pegg S. Towards an understanding of older adult educational tourism through the development of a three-phase integrated framework. *Current Issues in Tourism*. 2016;19(2):100-36. <https://doi.org/10.1080/13683500.2015.1021303>
- Hämmig O. Health risks associated with social isolation in general and in young, middle and old age. *PLoS One*. 2019;14(7):e0219663. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0219663>
- Hamedanchi A, Khankeh HR, Abolfathi Momtaz Y, Zanjari N, Saatchi M, Ramezani T, et al. An Integrative Review of the Psychosocial Impacts of COVID-19 on Frail Older Adults: Lessons to Be Learned in Pandemics. *Health in Emergencies and Disasters Quarterly*. 2023;9(1):7-22. <https://doi.org/10.32598/hdq.8.4.549.1>
- Larsen J, Urry J, Axhausen KW. Networks and tourism: Mobile Social Life. *Annals of Tourism Research*. 2007;34(1):244-62. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2006.08.002>
- Hamedanchi A, Zanjari N, Khankeh HR, Momtaz YA. What Does It Mean to Be Never Married in Later Life? Application of Phenomenology in an Aging Study. *Qualitative Report*. 2021;26(4). <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2021.4652>
- Hu F, Wen J, Phau I, Ying T, Aston J, Wang W. The role of tourism in healthy aging: An interdisciplinary literature review and conceptual model. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2023;56:356-66. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2023.07.013>
- Kim D, Jang S. Therapeutic benefits of dining out, traveling, and drinking: Coping strategies for lonely consumers to improve their mood. *International Journal of Hospitality Management*. 2017;67:106-14. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2017.08.013>
- Khalilifar AH, Hamedanchi A. The Personality Traits of Mountaineers. *International Journal of Travel Medicine and Global Health*. 2023;11(3):337-44.
- Chang LC. The Relationship Between Nature-Based Tourism and Autonomic Nervous System Function Among Older Adults. *Journal of Travel Medicine*. 2014;21(3):159-62. <https://doi.org/10.1111/jtm.12108>
- Gu D, Zhu H, Brown T, Hoenig H, Zeng Y. Tourism experiences and self-rated health among older adults in China. *Journal of Aging and Health*. 2016;28(4):675-703. <https://doi.org/10.1177/0898264315609906>
- Szczechowicz B. The importance of attributes related to physical activity for the tourism products utility. *Journal of Sport & Tourism*. 2012;17(3):225-49. <https://doi.org/10.1080/14775085.2012.734061>
- Patterson I. Information sources used by older adults for decision making about tourist and travel destinations. *International Journal of Consumer Studies*. 2007;31(5):528-33. <https://doi.org/10.1111/j.1470-6431.2007.00609.x>
- Le Serre D. Who is the senior consumer for the tourism industry. *Amfiteatru Economic*. 2008;10(special 2):195-206.
- Mangunsong F. Senior tourism and chance for tourism business players. *Journal of Tourism, Hospitality and Environment Management*. 2020;5(19):01-13. <https://doi.org/10.35631/JTHEM.519001>
- Klimova B, editor Senior tourism and information and communication technologies. *Advanced Multimedia and Ubiquitous Engineering: MUE/FutureTech 2017 11*; 2017: Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-10-5041-1_71
- Medeiros T, Sousa M, Mendes J. THE ROLE OF INFORMATION AND

- COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN SENIOR TOURISM: A SYSTEMIC REVIEW. *Turismo: Visão e Ação*. 2021;23(3). <https://doi.org/10.14210/rtva.v23n3.p579-594>
21. Balderas-Cejudo MA. Towards a deeper understanding of senior tourists: Challenges and opportunities of an emerging market segment. *Journal of Tourism and Heritage Research*. 2019;2(2):262-77.
 22. Sert AN. Senior Tourism in the aging world. *Theory and practice in social sciences*. 2019;488-98.
 23. Ageing [Internet]. WHO. 2023 [cited Nov 2023]. Available from: https://www.who.int/health-topics/ageing#tab=tab_1.
 24. Ageing and Health [Internet]. WHO. 2022 [cited NOV 2023]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>.
 25. World Population Ageing 2015 [Internet]. Department of Economic and Social Affairs Population Division 2015 [cited 15 Jan 2018]. Available from: <http://www.un.org/en/development/desa/population/theme/ageing/WPA2015.shtml>.
 26. Census 2016 [Internet]. Iran Data Portal. 2016 [cited March 2018]. Available from: <http://irandataportal.syr.edu/census/census-2016>.
 27. Danial Z, Motamedi M, Mirhashemi S, Kazemi A, Mirhashemi AH. Ageing in iran.
 28. Saffari M, Ghareh M. Factors inhibiting the participation of the older adult in sports and active recreation (In Persian). *Journal of Sport Management and Motor Behavior*. 2017;13(26):129-40.
 29. Asadi MM. Strategies for development of senior tourism with the interpretive structural modeling technique (ISM) in Yazd province (In Persian). *Social Studies in Tourism*. 2016;7(4):83-104.
 30. Robinson R. Cost-benefit analysis. *BMJ (Clinical research ed)*. 1993;307(6909):924-6. <https://doi.org/10.1136/bmj.307.6909.924>
 31. PM. ProjectManager. 2024 ed: PM; 2024.
 32. Statistical information system of Tehran province (In Persian) [Internet]. The management and planning organization of Tehran province. 2023 [cited Jan 2024]. Available from: <https://amar.thmporg.ir/>.
 33. Tehran province at a glance [Internet]. Tehran Agriculture Organization 2023 [cited Jan 2024]. Available from: <https://www.tehran-agri.ir>.
 34. Census 2016 - Detailed Results [Internet]. Statistical Centre of Iran. 2016 [cited Jan 2024]. Available from: <https://www.amar.org.ir/>.
 35. The location of registered works and tourist attractions of Tehran province [Internet]. The management and planning organization of Tehran province. 2021 [cited Jan 2024]. Available from: <https://www.thmporg.ir/news/5620#>.
 36. List of the members of Iranian Tour Operators Association (In Persian) [Internet]. Iranian Tour Operators Association. 2023 [cited Jan 2024]. Available from: www.itoa.ir.
 37. Sharafi M, Fadakar Davarani MM, Tohidi Nik H, Farvahari A, Borhaninejad VR. Facilitating and Inhibiting Factors of Social Participation in the Elderly Based on Health-promoting Behaviors: A Cross-sectional Study. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*. 2022;17(3):304-21. <https://doi.org/10.32598/sija.2022.1116.7>
 38. Rasool H, Maqbool S, Tarique M. The relationship between tourism and economic growth among BRICS countries: a panel cointegration analysis. *Future Business Journal*. 2021;7(1):1. <https://doi.org/10.1186/s43093-020-00048-3>
 39. The 10 Global Biggest Industries by Revenue [Internet]. IBISWorld. 2023 [cited Nov 2023]. Available from: <https://www.ibisworld.com/global/industry-trends/biggest-industries-by-revenue/>.
 40. The 10 Global Biggest Industries by Employment [Internet]. IBISWorld. 2023 [cited Nov 2023]. Available from: <https://www.ibisworld.com/global/industry-trends/biggest-industries-by-employment/>.
 41. International tourism, number of arrivals [Internet]. Worldbank. 2023 [cited Nov 2023]. Available from: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL>.
 42. Tourism and Competitiveness [Internet]. Worldbank. 2022 [cited Nov 2023]. Available from: <https://www.worldbank.org/en/topic/competitiveness/brief/tourism-and-competitiveness>.
 43. World Tourism Barometer U. International Tourism - 2023 starts on a strong note with the Middle East recovering 2019 levels in the first quarter. *World Tourism Barometer, UNWTO*. 2023; 21 (2):1-9. <https://doi.org/10.18111/wtobarometereng2023.21.12>

44. Tourism trends and ageing [Internet]. Eurostat. March 2021 [cited Dec 2023]. Available from: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_trends_and_ageing.
45. Alén E, Losada N, Domínguez T. The Impact of Ageing on the Tourism Industry: An Approach to the Senior Tourist Profile. *Social Indicators Research*. 2016;127(1):303-22. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-0966-x>
46. Bai XUE, Hung KAM, Lai DWL. The role of travel in enhancing life satisfaction among Chinese older adults in Hong Kong. *Ageing and Society*. 2016;37(9):1824-48. <https://doi.org/10.1017/S0144686X16000611>
47. Sangkakorn K, Boonyanupong S, Thiensiri J, Wandee C. Potential of Tourist Attractions for the Elderly Tourists in Upper Northern, Thailand. *National Research Council of Thailand*. 2012:1-12.
48. Hall CM, Page SJ. *The geography of tourism and recreation: Environment, place and space*: Routledge; 2014.
49. Patterson I, Balderas A. Continuing and emerging trends of senior tourism: A review of the literature. *Journal of Population Ageing*. 2020;13:385-99. <https://doi.org/10.1007/s12062-018-9228-4>
50. Pan Y, Fu X, Wang Y. How does travel link to life satisfaction for senior tourists? *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2020;45:234-44. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2020.07.013>
51. Kim J, Schmöcker J-D, Nakamura T, Uno N, Iwamoto T. Integrated impacts of public transport travel and travel satisfaction on quality of life of older people. *Transportation research part A: policy and practice*. 2020;138:15-27. <https://doi.org/10.1016/j.tra.2020.04.019>
52. Suh KN, Flaherty GT. 24 - The Older Traveler. In: Keystone JS, Kozarsky PE, Connor BA, Nothdurft HD, Mendelson M, Leder K, editors. *Travel Medicine (Fourth Edition)*. London: Elsevier; 2019. p. 247-53.
53. Pre-trip planning for seniors [Internet]. *Betterhealth.vic.gov.au*. 2021 [cited Dec 2023]. Available from: <https://www.betterhealth.vic.gov.au/health/healthyliving/travel-tips-for-seniors>.
54. Alén E, Domínguez T, Losada N. New opportunities for the tourism market: Senior tourism and accessible tourism. *Visions for global tourism industry: Creating and sustaining competitive strategies*. 2012:139-66.
55. Albu A, Chasovschi C, Müristaja H, Tooman H, Patiar S. *Handbook Senior Tourism: Fachhochschule des Mittelstands*; 2015.